

Pavle Nikolić

Ustav Kraljevine Srbije **nacrt, Beograd, 2001.**

SRBIJA NA TRAGU SVOG VASKRSA

U svojoj novijoj istoriji, posle ponovnog sticanja državnosti s početka XIX veka, Srbija je prošla mukotrpan put uspostavljanja demokratskog poretka, da bi krajem tog i prvih godina XX veka, u vreme važenja svojih ustava od 1888. i 1903, stigla do najviših dometa tadašnje evropske ustavnosti.

Međutim, nekoliko decenija kasnije, posle završetka Drugog svetskog rata i sloma Kraljevine Jugoslavije, Srbija se našla na udaru novouspostavljenog totalitarnog komunističkog režima koji je skoro pola veka razjedao i uništavao sve velike istorijske tekovine i duhovne vrednosti Srbije i srpskog naroda. Srbija je u tom režimu izgubila svoju državnost, svoju ustavnost i demokratsku tradiciju, svoju dinastiju, a srpski narod je izgubio svoju nacionalnu celovitost. Postkomunistički, ustvari, prurušeni komunistički režim nije zaustavio kataklizmu srpskog naroda i svih građana Srbije. Šta više, on ih je doveo do ruba političke besperspektivnosti i ekonomske bede, bacio u kandže besmislenih međunacionalnih ratova, da bi, na kraju, doveo zemlju u sukob sa čitavom međunarodnom zajednicom, što je ishodilo u zločinačkom bombardovanju, stradanju nevinih, a zatim i stranjoj okupaciji srpskog svetilišta Kosova i Metohije.

Srbija se, otuda, mora vratiti svojim korenima, a to znači ne samo demokratskoj ustavnosti, već i svojoj svekolikoj duhovnosti i zakoračiti na put progresa svojstvenog modernim, slobodarskim zemljama. Takva promena je jedini način zatiranja tragova mučne prošlosti koja je trajala pet ipo decenija i jedini osnov za vaskrs Srbije i njen napredak na dobro svih njenih građana.

Temelj iz koga može da se iznedri vaskrs jedne nove, demokratske Srbije je sasvim novi Ustav koji bi počivao na nespornim tekovinama demokratije i moderne ustavnosti i izvornoj srpskoj tradiciji.

Novim Ustavom bi se stvorio pravni (ustavnopravni) osnov za konstituisanje moderne, demokratske, socijalne, pravne i regionalne srpske države. Neprikosnoveni temelji ove države bi bili: sloboda, jednakost, pravda, vladavina prava, politički pluralizam i volja naroda. Takvi temelji bi bili čvrsto jemstvo za široku i u demokratskom svetu prihvaćenu i priznatu skalu prava i sloboda čoveka i građanina, bez obzira na nacionalne, verske i sve druge razlike, i za poštovanje dostojanstva čoveka. Pripadnicima nacionalnih i etničkih manjina bi posebno bila zajemčena prava priznata međunarodnim dokumentima i obuhvaćena međunarodnim standardima. Narod bi bio istinski izvor i utoka vlasti koju bi, ostvarujući narodnu suverenost, vršio neposredno putem referenduma, narodne inicijative i drugih oblika neposredne demokratije, i preko svojih izabranih predstavnika u skupštinama, uz delovanje političkih stranaka koje učestvuju u stvaranju i izražavanju volje naroda. Pri tome, vladavina prava bi bila osnov i okvir delovanja države i njenih organa, položaja čoveka i građanina i njihovih udruženja i svih drugih tvorevina.

Novim Ustavom bi u Srbiji bila vaspostavljena ustavna parlamentarna monarhija sa narodnom dinastijom Karađorđevića na tronu. Srbija u svojoj istoriji nikada nije bila republika. Postala je to 1945. i to stanje traje i danas. Vaspostavljanjem monarhije bi se posle više od pola veka otklonio nasilnički akt izvršen njenim nelegitimnim ukidanjem i prinudnim nametanjem republike Srbiji i njenim građanima od strane komunističkih vlasti. Vaspostavljanje monarhije u Srbiji bi značilo ne samo povratak njenoj vekovnoj tradiciji, već i jemstvo funkcionisanja i ostvarivanja njenog novouspostavljenog demokratskog političkog režima i ustavnog uređenja. Monarh je kao simbol jedinstva srpskog naroda, svih njenih građana i države, kao nadstranačka ličnost i nesporni visoki autoritet, na osnovu i u okviru Ustava, arbitar i pomiratelj u čitavom političkom procesu, pa je i garant Ustavom uspostavljenih odnosa Skupštine i Ministarskog saveta, smene političkih stranaka na vlasti i brana negativnim efektima ove smene u izbornim ciklusima.

Pri tome, istinski parlamentarni sistem, a ne lažni kakav je do skora u prethodnom autoritarnom režimu postojao, i koji je služio kao paravan iza koga se skrivala lična autoritarna vlast, bio bi u stanju da ostvari i obezbedi ono što predstavlja suštinu podele vlasti ravnoteža, odnosno saradnja vlasti i njihova uzajamna zavisnost uz, razume se, potpunu nezavisnost sudstva.

Nacrt Ustava Kraljevine Srbije koji se stavlja na raspolaganje javnosti urađen je kao Ustav samostalne i suverene države. Međutim, ni u kom slučaju on, kao celina, nije prepreka održanju zajedničke države Srbije i Crne Gore.

Imajući u vidu da su Srbi i Crnogorci jedan narod, najprirodnije bi bilo ustrojiti jednu jedinstveniju, stvarno demokratsku zajedničku srpsko-crnogorsku državu. Nažalost, razjedinjenost Srbije i Crne Gore koja je počela da se nasilno stvara u prvim danima komunističke diktature, a eskalirala u poslednjih nekoliko godina, toliko je uzela maha da forma dvočlane federacije i slične forme koje se krste izmišljenim imenima, ne mogu biti brana još dubljem razjedinjenju.

Otuda, rešenje bi trebalo tražiti na drugoj strani. Ono bi moglo biti na tragu realne unije Srbije i Crne Gore. Istini za volju, ni realna unija ne otklanja postojeću odvojenost Srbije i Crne Gore, ali ih, i to je od sudbonosne važnosti, drži zajedno jednom sponom koja ima daleko veću čvrstinu i težinu nego što to ima i može da ima bilo kakav ugovor, dogovor, konfederalni pakt i sl. Osim toga, srpsko-crnogorska realna unija bi bila u potpunosti otvorena i za pristupanje ostalih srpskih zemalja matici. To bi tražilo samo izvesne manje izmene u ovom nacrtu Ustava Kraljevine Srbije, kao i donošenje odgovarajućeg Ustava Crne Gore, urađenog u skladu sa voljom njenih građana, odnosno i ustavni akt o srpsko-crnogorskoj realnoj uniji.

Novi Ustav, tj. Ustav Kraljevine Srbije, bi trebalo da donese Ustavotvorna skupština, s obzirom da taj Ustav mora da bude temelj vaskrsa Srbije, a ne sredstvo delimične ili neke slične ustavne reforme. Takav radikalni, istorijski preokret mora da učini samo Ustavotvorna skupština kao verodostojan izraz volje naroda.

Na Mitrovdan 2001.

Pavle Nikolić

USTAV KRALJEVINE SRBIJE

PRVI DEO OSNOVNA NAČELA

Član 1.

Srbija je država srpskog naroda i svih njenih ravnopravnih građana bez obzira na rasu, nacionalnost, etničko poreklo, jezik i veroispovest.

Član 2.

Srbija je demokratska, pravna i socijalna država.

Načela na kojima počiva jesu narodna suverenost, ljudsko dostojanstvo i slobode i prava čoveka i građanina, sloboda i jednakost, vladavina prava, pravda, politički pluralizam, nacionalna ravnopravnost, slobodno tržište i privređivanje i pravo svojine.

Član 3.

Srbija je nasledna ustavna parlamentarna monarhija sa dinastijom Karađorđevića na tronu.

Organizacija vlasti se zasniva na načelu podele vlasti.

Član 4.

Suverenost pripada narodu koji je vrši neposredno putem referendumu, narodne inicijative i drugih oblika neposredne i poluneposredne demokratije i preko svojih izabраниh predstavnika u predstavničkim telima.

Zajemčuje se lokalna samouprava i oblasna autonomija.

Političke stranke, pokreti i drugi oblici političkog okupljanja građana učestvuju u stvaranju i izražavanju političke volje naroda.

Član 5.

Država zajemčuje slobode i prava čoveka i građanina kao najveću vrednost u društvu. Slobode i prava garantovana međunarodnim pravom priznata su ovim Ustavom.

Član 6.

Pripadnicima nacionalnih i etničkih manjina zajemčena su prava priznata međunarodnim pravom i obuhvaćena međunarodnim standardima. Zajemčeno je njihovo pravo da čuvaju, razvijaju i izražavaju svoj nacionalni, etnički, kulturni, jezički i verski identitet, a u skladu sa očuvanjem opšteg principa jednakosti svih građana Kraljevine Srbije.

Član 7.

Državljanstvo Kraljevine Srbije se stiče, odnosno prestaje pod uslovima i na način koji određuje zakon.

Niko ne može biti lišen državljanstva Kraljevine Srbije protiv svoje volje niti proteran iz zemlje ili izručen drugoj državi, osim međunarodnom sudu koji priznaje Kraljevina Srbija.

Država štiti prava i interese svojih državljana u inostranstvu.

Država podstiče odnose Srba koji žive u inostranstvu sa maticom.

Član 8.

Vladavina prava je osnov i okvir delovanja države i njenih organa, položaja čoveka i građanina i njihovih udruženja, ustanova i drugih tvorevina.

Pravni poredak Kraljevine Srbije počiva na Ustavu i usaglašava se priznatim normama međunarodnog prava. Odredbe Ustava se neposredno primenjuju.

Sastavni deo pravnog poretka Kraljevine Srbije čine ratifikovani i objavljeni međunarodni ugovori. Ugovori koji se odnose na osnovne slobode i prava čoveka i građanina uživaju prioritet u odnosu na zakone.

Član 9.

Zakoni i drugi opšti pravni akti se objavljuju pre nego što stupe na snagu. Zakoni stupaju na snagu osam dana po objavljivanju u službenom glasilu Kraljevine Srbije, ukoliko se tim zakonom drukčije ne odredi.

Zakoni i drugi opšti pravni akti ne mogu imati povratnu snagu. Samo pojedine odredbe zakona, ako to zahteva javni interes utvrđen u postupku donošenja tog zakona, mogu imati povratno dejstvo.

Član 10.

Država je odgovorna za štete koje nezakonitim ili nesavesnim radom građanima i pravnim licima nanese državni organi ili organizacije koje vrše javna ovlašćenja. Ona je dužna da nanetu štetu nadoknadi.

Član 11.

Kraljevina Srbija u vođenju spoljne politike se rukovodi principima i normama univerzalno priznatim u međunarodnom pravu. Ona se zalaže za nacionalnu nezavisnost i bezbednost, za pravo naroda na samoopredeljenje, za ravnopravnost naroda i država, za miroljubivo rešavanje međunarodnih sporova, za međunarodni poredak koji bi se zasnivao na pravu i pravdi i međunarodnoj saradnji.

Član 12.

Teritorija Kraljevine Srbije je neotuđiva i nepovrediva. Njene granice se utvrđuju i menjaju isključivo zakonom koji Narodna skupština izglasava dvotrećinskom većinom od ukupnog broja svojih članova. Granice teritorijalnih jedinica unutar države se utvrđuju zakonom.

Član 13.

Srpski jezik je zvaničan jezik u Kraljevini Srbiji. Ćirilčno pismo je u službenoj upotrebi. Dopuštena je upotreba i latiničnog pisma.

Garantuje se upotreba jezika nacionalnih manjina i ona se reguliše zakonom.

Član 14.

Država i crkva su odvojeni i međusobno nezavisni.

Istočno-pravoslavna vera i druge veroispovesti su jednake pred zakonom i slobodne u vršenju verskih obreda i verekih poslova. Verske zajednice imaju pravo da osnivaju verske škole i dobrotvorne organizacije.

Član 15.

Vojska Kraljevine Srbije štiti suverenost i nezavisnost zemlje i brani njen teritorijalni integritet i ustavni poredak.

Član 16.

Himna Kraljevine Srbije je Bože pravde.

Grb Kraljevine Srbije je dvoglavi beli orao na crvenom štitu s krunom kraljevskom. Vrh obe glave dvoglavog belog orla stoji kruna kraljevska, a ispod svake kandže po jedan krinov cvet. Na prsima mu je grb Kneževine Srbije beo krst na crvenom štitu sa po jednim ognjilom u svakom uglu krsta

Državna zastava je srpska trobojka: crvena, plava, bela, u vodoravnom položaju prema uspravnom koplju.

Član 17.

Prestonica Kraljevine Srbije je Beograd.

DRUGI DEO

SLOBODE I PRAVA ČOVEKA I GRAĐANINA

I Uvodne odredbe

Član 18.

Ljudi se rađaju slobodni i jednaki u dostojanstvu i pravima.

Građani su jednaki bez obzira na rasu, boju kože, pol, jezik, veroispovest, političko i drugo opredeljenje, nacionalnu ili etničku pripadnost, rođenje, stepen obrazovanja, socijalno poreklo, imovno stanje ili drugo lično svojstvo i stanje.

Svi su pred zakonom jednaki bez obzira na razlike navedene u prethodnom stavu.

Niko nije iznad zakona.

Član 19.

Svako ima pravo da čini ono što Ustavom i zakonom nije zabranjeno i niko ne može biti prinuđen da čini ono što Ustav i zakon ne nalažu.

Član 20.

Slobode i prava zajemčena ovim Ustavom su nepovrediva.

Član 21.

Zajemčene slobode i prava čoveka i građanina ograničena su jednakim slobodama i pravima drugih i u slučajevima utvrđenim Ustavom.

Izuzetno, i sa određenim vremenskim trajanjem, zajemčene slobode i prava mogu biti ograničeni u slučaju rata, neposredne ratne opasnosti ili vanrednog stanja. To se može učiniti samo zakonom koji Narodna skupština donosi dvotrećinskom većinom glasova svojih poslanika, s tim da ta ograničenja ne smeju da prouzrokuju bilo kakvu nejednakost ljudi i građana. Ograničenjima ne mogu da podležu pravo na život, pravo na fizički i psihički integritet, lična sloboda u meri i na način koji jemči Ustav, sloboda savesti i veroispovesti.

Član 22.

Slobode i prava se ostvaruju neposredno na osnovu Ustava.

Narodna skupština može zakonom da odredi način ostvarivanja pojedinih sloboda i prava. Ona to može da učini u slučajevima utvrđenim samim Ustavom ili kada je to neophodno za ostvarivanje tih sloboda i prava.

Član 23.

Stranci uživaju sve slobode i prava i imaju dužnosti proklamovane u Ustavu, osim onih koji pripadaju isključivo građanima Kraljevine Srbije.

Član 24.

Pravo azila je garantovano onim strancima koji su progonjeni zbog svojih ubeđenja ili aktivnosti za slobode i prava međunarodno priznatih.

Stranci koji legalno žive u Kraljevini Srbiji ne mogu biti proterani ili izručeni drugoj državi protiv svoje volje, osim međunarodnom sudu koji priznaje Kraljevina Srbija i u slučajevima predviđenim ratifikovanim međunarodnim ugovorima.

II Slobode i prava čoveka i građanina

Član 25.

Zajemčeno je svakome pravo na život. Život čoveka je neprikosnoven.

Smrtna kazna se ne može izreći osim za dela izvršena u doba rata ili neposredne ratne opasnosti koja odredi zakon.

Član 26.

Zajemčeno je svakome pravo na fizički i psihički integritet. Fizički i psihički integritet čoveka je nepovrediv.

Zajemčeno je svakome pravo na lično dostojanstvo.

Svakome je zajemčeno pravo na pravni subjektivitet.

Član 27.

Lična sloboda čoveka i njegova bezbednost su neprikosnoveni. Sloboda čoveka ne može biti ni oduzeta ni ograničena osim odlukom suda i to u slučajevima i po postupku koje odredi zakon.

Član 28.

Lišenje slobode može se izvršiti samo u slučajevima i po postupku koji su predviđeni zakonom, a pod uslovima koje propisuje Ustav. Nezakonito lišenje slobode se kažnjava.

Lice koje je lišeno slobode mora odmah da bude obavješteno na svom jeziku ili jeziku koji razume, o razlozima lišenja slobode i o optužbama protiv njega. Ono mora biti upoznato sa svojim pravom da ne mora ništa da izjavi i da može da uzme branioca koga sam izabere. Organ koji je izvršio lišenje slobode dužan je da obavesti o tom činu osobe koje su bliske licu koje je lišeno slobode.

Član 29.

Licu koje je lišeno slobode i stavljeno u pritvor mora se odmah ili u roku od najviše 24 časa uručiti pismeno rešenje o lišenju slobode. Lice koje je lišeno slobode ima pravo da podnese žalbu sudu koji je dužan odmah, a najkasnije u roku od 48 časova da odluči o zakonitosti lišenja slobode.

Trajanje pritvora mora biti svedeno na najkraće moguće vreme. Odlukom prvostepenog suda pritvor može trajati najviše jedan mesec. Ako okolnosti koje procenjuje Vrhovni sud, zahtevaju produženje pritvora, ovaj sud može produžiti pritvor najviše za naredna tri meseca. Istekom ovog drugog roka pritvoreno lice se pušta na slobodu ako do tada nije podignuta optužnica.

Pritvor maloletnog lica može trajati najviše dva meseca.

Član 30.

Prema licu lišenom slobode, licu protiv koga se vodi krivični ili bilo koji drugi postupak i licu koje se nalazi na izdržavanju kazne, mora se postupati humano i sa poštovanjem njegovog dostojanstva.

Niko ne sme biti podvrgnut mučenju ili svirepom, nečovečnom ili ponižavajućem postupku.

Zabranjeno je podvrgavanje medicinskim ili naučnim eksperimentima, bez slobodnog pristanka lica u pitanju.

Zabranjeno je iznuđivanje priznanja i izjava.

Član 31.

Svakome je zajemčeno pravo da mu sudi nadležan sud koji je zakonom unapred ustanovljen. Garantuje se pravično i nepristrasno suđenje.

Član 32.

Suđenje licu koje je optuženo, ukoliko je ono dostupno sudu, mora se obaviti u njegovom prisustvu i mora mu se dati prilika da bude saslušan i da se brani.

Garantuje se pravo na odbranu. Svako ima pravo na branioca pred sudom ili drugim nadležnim organima.

Član 33.

Lice optuženo za krivično delo smatra se nevinim sve dok njegova krivica ne bude utvrđena pravosnažnom odlukom suda.

Niko se ne može smatrati krivim niti biti kažnjen za delo koje, pre nego što je učinjeno, nije bilo zakonom ili drugim aktom donetim na osnovu zakona, utvrđeno kao kažnjivo delo, niti mu se može izreći kazna koja za to delo nije bila predviđena.

Član 34.

Nikome se ne može ponovo suditi niti se može ponovo kazniti za delo za koje je postupak protiv njega pravosnažno obustavljen, ili je optužni akt protiv njega pravosnažno odbijen, ili je pravosnažnom odlukom oslobođen ili osuđen.

Član 35.

Lice koje je bez osnova osuđeno za krivično delo ili je bez osnova lišeno slobode, ima pravo na rehabilitaciju, na naknadu štete od države i druga prava predviđena zakonom.

Član 36.

Zajemčena je sloboda kretanja i izbora boravišta, uključujući pravo da se u svakom trenutku napusti zemlja i da se u nju vrati. Ograničenje se može propisati samo zakonom radi obezbeđenja sprovođenja krivičnog postupka, sprečavanja širenja zaraznih bolesti ili odbrane zemlje.

Član 37.

Zajemčena je nepovredivost stana. Niko ne može bez odluke suda da uđe u tuđi stan ili druge prostorije i da u njima vrši pretres protiv volje njihovog držaoca. Ulazak u stan i druge prostorije i njihov pretres se može izvršiti samo u prisustvu stanara ili njihovog zastupnika i dva svedoka, a ako stanari i njihov zastupnik nisu prisutni, u prisustvu dva svedoka.

Ulazak službenog lica u tuđi stan i druge prostorije i njihovo pretresanje bez odluke suda i bez prisustva stanara, njihovog zastupnika i svedoka, moguće je isključivo u slučaju potrebe neposrednog hvatanja učinioca krivičnog dela ili otklanjanja ozbiljne opasnosti po život i zdravlje ljudi ili njihove imovine.

Član 38.

Zajemčena je nepovredivost tajnosti pisama i drugih sredstava opštenja. Odstupanje od načela nepovredivosti je dozvoljeno samo na osnovu odluke suda ako je to neophodno za vođenje krivičnog postupka ili za odbranu zemlje.

Član 39.

Zajemčeno je pravo na privatnost. Svako ima pravo na poštovanje i zaštitu svog privatnog i porodičnog života i na sopstvenu sliku. Garantovana je tajnost ličnih podataka.

Lični podaci o jednom licu bez njegove saglasnosti se mogu prikupljati, obrađivati i koristiti samo pod uslovima koje određuje zakon. Zabranjuje se upotreba ličnih podataka van svrhe za koju su prikupljene. Svako ima pravo da bude obavešten o njegovim ličnim podacima koji su prikupljeni i pravo na sudsku zaštitu u slučaju njihove zloupotrebe. Prikupljanje, obrada, korišćenje i zaštita ličnih podataka se uređuje zakonom.

Član 40.

Zajemčena je sloboda ubeđenja, savesti i misli. Niko ne može da bude uznemiravan zbog svog mišljenja.

Zajemčena je sloboda izražavanja mišljenja. Ona podrazumeva slobodu primanja i širenja informacija i ideja svih vrsta u usmenom, pismenom, štampanom i umetničkom obliku ili na bilo koji drugi način, s tim da se time ne povrede prava i ugled drugih lica i ne ugrozi državna bezbednost, javni red i moral.

Član 41.

Jemči se sloboda govora i javnog istupanja.

Član 42.

Jemči se sloboda štampe i drugih sredstava javnog obaveštavanja.

Izdavanje novina i drugih štampanih stvari i delovanje drugih sredstava obaveštavanja je slobodno, bez odobrenja, uz upis kod nadležnog organa. Radio-difuzni sistem se uređuje zakonom.

Cenzura svake vrste je zabranjena.

Rasturanje štampe i širenje obaveštenja putem drugih sredstava obaveštavanja je slobodno, osim ako se odlukom suda utvrdi da su korišćeni u cilju pozivanja na nasilno rušenje ustavnog poretka, širenja separatizma i pozivanja na narušavanje teritorijalne celokupnosti Kraljevine Srbije, na kršenje zajemčenih sloboda i prava, podstrekavanja na terorizam, huškanja na agresivni rat i izazivanja nacionalne, rasne ili verske mržnje i netrpeljivosti.

Jemči se pravo na odgovor i pravo na ispravku objavljenog netačnog podatka ili obaveštenja, kao i pravo na naknadu štete prouzrokovanu objavljivanjem netačnog podatka ili obaveštenja.

Član 43.

Svako ima pravo da bude obavešten o stvarima od javnog interesa.

Sredstva masovnog informisanja su dužna da obezbede istinito i blagovremeno obaveštavanje javnosti. Organi vlasti i organizacije koje vrše javna ovlašćenja su dužni da učine dostupnim javnosti obaveštenja o stvarima od javnog interesa iz oblasti njihove nadležnosti. Obaveštenja koja spadaju u oblast državne tajne nisu dostupna javnosti.

Član 44.

Građani imaju pravo da učestvuju u upravljanju javnim poslovima Kraljevine Srbije. Građani imaju pravo da budu primljeni, pod jednakim uslovima, u javne službe.

Član 45.

Pravo glasa građana je opšte i jednako, a vrši se neposredno i tajno. Ono se stiče sa navršениh 18 godina starosti. U glasanju učestvuju i državljani Kraljevine Srbije koji se u vreme glasanja nalaze u inostranstvu.

Aktivno i pasivno pravo glasa u izborima je izjednačeno. Kandidate za članove predstavničkih tela imaju pravo da predlažu političke stranke, druge političke organizacije i grupe građana.

Član 46.

Zajemčena je sloboda zbora i drugog mirnog i bez oružja okupljanja građana. Za to nije potrebno odobrenje, već samo prethodna prijava nadležnom organu.

Zborovi i drugi skupovi građana na javnim mestima mogu se privremeno ograničiti samo u cilju sprečavanja ugrožavanja zdravlja i morala, ili radi bezbednosti ljudi i imovine.

Član 47.

Građani uživaju punu slobodu udruživanja u političke stranke, sindikalne i druge organizacije radi ostvarivanja i zaštite svojih političkih, ekonomskih, socijalnih, kulturnih i drugih interesa, prava i uverenja.

Udruživanje se vrši bez odobrenja, uz upis kod nadležnog organa.

Zabranjene su organizacije i delovanje organizacija u cilju nasilnog rušenja ili podrivanja ustavnog poretka zemlje, sprovođenja separatizma i narušavanja teritorijalne celokupnosti Kraljevine Srbije, kršenja zajemčenih sloboda i prava ili raspirivanja nacionalne, rasne ili verske mržnje i netrpeljivosti, kao i podstrekavanja na terorizam.

Raspuštanje udruženja i zabrana njihovog rada može se učiniti isključivo odlukom suda.

Zabranjeno je udruživanje u cilju obrazovanja tajnih organizacija i vojnih ili poluvojnih formacija izvan Vojske Kraljevine Srbije.

Član 48.

Nije dopušteno političko organizovanje u državnim organima, javnim ustanovama, privrednim i drugim organizacijama.

Sudije Ustavnog suda, sudije, državni tužilac, profesionalni pripadnici Vojske i policije ne mogu biti članovi političkih stranaka.

Član 49.

Građani imaju pravo da budu članovi i da učestvuju u radu međunarodnih nevladinih organizacija.

Član 50.

Građani imaju pravo na javnu kritiku. Predmet javne kritike može da bude delovanje državnih i drugih organa, organizacija i funkcionera. Za upućenu javnu kritiku građani ne mogu da odgovaraju, osim ako time nisu učinili krivično delo.

Član 51.

Građani imaju pravo da pokreću inicijative, da podnose predstavke, peticije i predloge državnim organima i da na njih dobiju odgovor. Oni ne mogu biti pozvani na odgovornost niti biti izloženi štetnim posledicama zbog stavova iznetih u pokrenutim inicijativama i podnetim predstavkama, peticijama i predlozima, osim ako time nisu učinili krivično delo.

Član 52.

Pravo svojine i pravo nasleđivanja su zajemčeni.

Član 53.

Zajemčeni su pravo na rad i sloboda rada. Zabranjen je prinudan rad.

Svako slobodno bira zanimanje, zaposlenje i mesto rada.

Radno mesto i funkcija su svakome dostupni pod jednakim uslovima.

Zajemčeno je pravo na pravičnu zaradu i jednaku nagradu za rad iste vrednosti bez ikakve razlike. Zarada obezbeđuje pristojan život zaposlenom licu i njegovoj porodici. Za vreme privremene nezaposlenosti

zajemčeno je pravo na materijalno obezbeđenje pod uslovima koje utvrđuje zakon.

Član 54.

Zaposlenim licima se zajemčuje pravo na ograničeno radno vreme, na odmor i vreme za razonodu. To pravo sadrži pravo na dnevni i nedeljni odmor i na plaćeni godišnji odmor, kao i pravo na odsustvo i naknadu za praznične dane.

Član 55.

Zaposlena lica imaju pravo na pravične i humane uslove rada i na bezbednost na radu. Oni imaju pravo na zaštitu na radu.

Žene, omladina i invalidi uživaju posebnu zaštitu na radu i na posebne uslove rada.

Član 56.

Zaposlena lica, kao i članovi njihovih porodica, imaju obavezno socijalno osiguranje u svim njegovim vidovima.

Član 57.

Zaposlena lica imaju pravo na štrajk radi zaštite svojih profesionalnih, ekonomskih i socijalnih interesa. Zakonom ono može delimično biti ograničeno kada priroda delatnosti ili javni interes to zahtevaju.

Licima zaposlenim u državnim organima, Vojsci i policiji zakonom može biti ograničeno ostvarivanje prava na štrajk.

Član 58.

Zajemčeno je pravo na zaštitu zdravlja.

Pravo na zaštitu zdravlja iz javnih prihoda imaju deca, trudnice i stara lica, ako to pravo ne ostvaruju po nekom drugom osnovu. Druga lica ovo pravo ostvaruju pod uslovima utvrđenim zakonom.

Član 59.

Zajemčeno je pravo na socijalnu bezbednost i socijalno osiguranje. Država obezbeđuje i stara se o ostvarenju socijalne zaštite.

Posebna zaštita je zajemčena invalidima.

Obezbeđuje se materijalna sigurnost licima koja nisu sposobna za rad i nemaju sredstva za život, kao i licima koja nemaju sredstva za život.

Licima koja su delimično sposobna za rad zajemčuje se osposobljavanje za odgovarajući posao i obezbeđuju uslovi za njihovo zapošljavanje.

Član 60.

Zajemčuje se posebna zaštita porodice, majke i deteta, kao i maloletnih lica bez roditelja ili o kojima se roditelji ne staraju.

Član 61.

Brak se zaključuje pred nadležnim državnim organom na osnovu slobodnog pristanka žene i muškarca. U braku su supružnici ravnopravni.

Bračni drugovi slobodno odlučuju o rađanju dece.

Deca rođena u braku i van bračne zajednice su izjednačena u svojim pravima i dužnostima.

Roditelji imaju pravo i dužnost da svoju decu izdržavaju, podižu, vaspitaju i školuju.

Deca su dužna da se brinu o svojim bespomoćnim roditeljima.

Član 62.

Deca uživaju posebnu zaštitu od bilo kakvog duševnog, fizičkog i ekonomskog izrabljivanja i zloupotrebljavanja.

Deca mlađa od 15 godina ne mogu biti zaposlena. Maloletna lica ne smeju biti zaposlena na radnim mestima koja ugrožavaju njihovo zdravlje, moral i normalni razvoj.

Deci ometenoj u njihovom fizičkom ili mentalnom razvoju zajemčuje se besplatno obrazovanje i osposobljavanje za aktivan i normalan život u društvu.

Član 63.

Zajemčuje se svakome pravo na životni standard koji obezbeđuje zdravlje i pristojan život.

Član 64.

Zajemčeno je svakome pravo na zdravu životnu sredinu. Država je dužna da blagovremeno i istinito obavještava javnost o stanju životne sredine.

Država je dužna da se stara i da unapređuje životnu sredinu. Ona utvrđuje uslove i način obavljanja privrednih i drugih delatnosti u cilju sprečavanja ugrožavanja životne sredine.

Naknada štete naneta životnoj sredini određuje se zakonom.

Član 65.

Svakome je zajemčeno pravo da slobodno odlučuje o svojoj nacionalnoj pripadnosti i da izražava svoju nacionalnu pripadnost i kulturu, kao i da upotrebljava svoj jezik i pismo. Ne postoji obaveza izjašnjavanja o nacionalnoj pripadnosti.

Zabranjen je svaki akt kojim se utiče na odlučivanje o nacionalnoj pripadnosti ili koji nagoni na asimilaciju.

Član 66.

Zajemčena je sloboda veroispovesti. Svako ima pravo da sam ili u zajednici sa drugima, javno ili privatno, ispoveda svoju veru putem vršenja kulta i verskih obreda i veronauke. Svako ima pravo i da promeni veru. Niko ne može da bude prisiljen da ispoveda veru ili da se nje odrekne, kao ni da se izjašnjava kojoj veri pripada.

Sloboda veroispovesti može biti ograničena samo zakonom i to u cilju zaštite javne bezbednosti i reda, morala i zdravlja. Zabranjeno je koristiti veru u političke svrhe.

Član 67.

Svako ima pravo na obrazovanje. Osnovno školovanje je obavezno i besplatno. Srednje, više i visoko školovanje je svakome dostupno pod jednakim uslovima, a u skladu sa njegovim sposobnostima. Za redovno školovanje koje se finansira iz javnih prihoda ne plaća se školarina.

Roditelji imaju pravo da obezbede obrazovanje svom detetu po svom nahodjenju.

Član 68.

Zajemčena je autonomija univerziteta, visokoškolskih ustanova i naučnih ustanova.

Član 69.

Zajemčena je sloboda naučnog, umetničkog i drugih vidova stvaralaštva.

Obezbeđuje se zaštita moralnih i materijalnih prava stvaralaca.

Država štiti naučne, kulturne i umetničke tvorevine.

Član 70.

Svako ima pravo da slobodno učestvuje u kulturnom životu i da se koristi tekovinama nauke, umetnosti i kulture.

III. Prava pripadnika nacionalnih i etničkih manjina

Član 71.

Zajemčena su prava pripadnicima nacionalnih i etničkih manjina da izražavaju i razvijaju svoje nacionalne, etničke, kulturne, jezičke i sve druge posebnosti. Oni uživaju pravo da slobodno upražnjavaju svoje običaje, gaje tradiciju i uče sopstvenu istoriju. Ovih prava oni ne mogu biti lišeni, ali ih ne mogu koristiti suprotno Ustavu Kraljevine Srbije i odredbama i načelima međunarodnog prava.

Kraljevina Srbija priznaje i štiti nacionalni, etnički, kulturni, jezički i verski identitet pripadnika nacionalnih i etničkih manjina.

Član 72.

Pripadnicima nacionalnih i etničkih manjina je zajemčena ravnopravnost pred zakonom i jednaka sudska zaštita.

Zabranjena je bilo kakva diskriminacija po nacionalnom ili etničkom osnovu, kao i bilo kakav nasilan akt asimilacije pripadnika nacionalnih i etničkih manjina.

Član 73.

Pripadnici nacionalnih i etničkih manjina uživaju pravo da upotrebljavaju i ističu svoje nacionalne simbole.

Član 74.

Priznaje se pravo svakog pripadnika nacionalne i etničke manjine da koristi svoje prezime i ime na manjinskom jeziku.

Član 75.

Zajemčuje se pripadnicima nacionalnih i etničkih manjina pravo da uče i slobodno upotrebljavaju svoj jezik i pismo. Posebno im se garantuje pravo da upotrebljavaju svoj jezik u postupku pred državnim organima.

Na područjima gde pripadnici nacionalnih i etničkih manjina čine većinu stanovništva ili njegov znatan deo, u službenoj upotrebi su i njihovi jezici i pisma, na način utvrđen zakonom.

Član 76.

Pripadnici nacionalnih i etničkih manjina imaju pravo na školovanje na svom jeziku, u skladu sa zakonom. Priznaje se pravo na osnivanje sopstvenih škola.

Član 77.

Pripadnici nacionalnih i etničkih manjina imaju pravo na obaveštavanje na svom jeziku. Oni mogu, pod jednakim uslovima propisanim zakonom, osnivati i koristiti svoja sredstva informisanja.

Pristup sredstvima javnog informisanja jednako je zagantovan i pripadnicima nacionalnih i etničkih manjina.

Član 78.

Zajemčeno je pravo pripadnicima nacionalnih i etničkih manjina da osnivaju svoja udruženja prosvetna, kulturna, verska i druga. Država može materijalno da pomaže ova udruženja.

Član 79.

Pripadnici nacionalnih i etničkih manjina imaju pravo da učestvuju u kulturnom, verskom, društvenom, ekonomskom i javnom životu Kraljevine Srbije.

Član 80.

Zajemčena je zastupljenost pripadnika nacionalnih i etničkih manjina u javnim službama i državnim, organima Kraljevine Srbije, oblasti i lokalne samouprave.

Član 81.

Pripadnici nacionalnih i etničkih manjina imaju pravo da uspostavljaju i održavaju međusobne odnose sa pripadnicima svoje nacije ili etničke grupe u Kraljevini Srbiji i u drugim državama.

Član 82.

Pripadnici nacionalnih i etničkih manjina imaju pravo da učestvuju u međunarodnim nevladinim organizacijama, kao i pravo obraćanja međunarodnim institucijama radi zaštite svojih Ustavom zajemčenih prava.

IV. Dužnosti čoveka i građanina

Član 83.

Poštovanje Ustava i zakona je obaveza svih i svakoga.

Član 84.

Svako je obavezan da poštuje prava i slobode drugih.

Član 85.

Građani imaju pravo i dužnost da brane Otadžbinu.

Vojnoj obavezi podležu svi sposobni građani. Prigovor savesti je dopušten građanima koji zbog svojih verskih ili moralnih razloga ne žele da izvrše svoju vojnu obavezu pod oružjem. Ta lica su dužna da svoju obavezu izvrše na zakonom određeni način bez oružja ili u civilnoj službi.

Član 86.

Gradani su dužni da poverene im javne funkcije vrše savesno i za to snose odgovornost.

Član 87.

Svako je dužan da učestvuje u sprečavanju i otklanjanju opšte opasnosti.

Član 88.

Svako je dužan da drugome pruži pomoć u nevolji.

Član 89.

Svako je dužan da plaća poreze i dažbine utvrđene zakonom.

Član 90.

Svako je dužan da čuva, svrsishodno koristi i unapređuje životnu sredinu.

V. Zaštita sloboda i prava čoveka i građanina

Član 91.

Svako ima pravo, bez ikakve diskriminacije, na jednaku zaštitu svojih sloboda i prava pred državnim i drugim organima, u zakonom utvrđenom postupku.

Član 92.

Slobode i prava zajemčeni Ustavom uživaju sudsku zaštitu u postupku zasnovanom na načelu prioriteta i hitnosti.

Član 93.

Obezbeđuje se putem ustavne žalbe ustavno-sudska zaštita Ustavom zajemčenih sloboda i prava kada nije predviđena druga sudska zaštita.

Član 94.

Zajemčena je putem upravnog spora sudska zaštita zakonitosti konačnih upravnih akata kojima državni organi i organizacije koje vrše javna ovlašćenja rešavaju o pravima i obavezama, ako zakonom nije predviđena druga sudska zaštita.

Izuzetno, upravni spor se zakonom može isključiti u određenim vrstama upravnih stvari.

Član 95.

Obaveza je državnih organa i organizacija koje vrše javna ovlašćenja da samo u zakonom propisanom postupku rešavaju u pojedinačnim stvarima o pravima i obavezama građana ili, na osnovu zakona, primenjuju mere prinude i ograničenja.

Član 96.

Zajemčeno je pravo građanima da se obraćaju međunarodnim institucijama radi zaštite svojih Ustavom utvrđenih sloboda i prava.

Član 97.

Zajemčuje se pravo na žalbu ili drugo pravno sredstvo protiv pojedinačnih pravnih akata državnih organa i organizacija koje vrše javna ovlašćenja donetih u prvom stepenu.

Pravo na žalbu može, u slučajevima određenim zakonom, izuzetno biti isključeno, ako je na drugi način obezbeđena zaštita sloboda i prava i zakonitosti.

Član 98.

Zajemčeno je svakome pravo na pravnu pomoć.

Pravnu pomoć pružaju advokatura kao samostalna i nezavisna služba, i druge zakonom predviđene službe.

Branilac prava građana štiti prava i slobode proklamovane Ustavom.

Član 99.

Izazivanje i raspirivanje nacionalne, rasne, verske, ili bilo koje druge mržnje i netrpeljivosti, a posebno kada izazivaju neravnopravnost i narušavaju druga Ustavom zajemčene slobode i prava, predstavljaju protivustavan i kažnjiv čin.

TREĆI DEO ORGANIZACIJA DRŽAVNE VLASTI

I. Narodna skupština

Član 100.

Narodna skupština je jednodomna i nju čine poslanici koji predstavljaju srpski narod i sve građane Kraljevine Srbije kao i oblasti.

Član 101.

Poslanici se biraju opštim, jednakim i neposrednim pravom glasa tajnim glasanjem, tako što se jedan poslanik bira na 40000 birača.

U Narodnu skupštinu se biraju i predstavnici oblasti, tako što se na svakih 200000 stanovnika u oblasti bira jedan poslanik. Oblast ima pravo da bira još jednog poslanika ako je preostali višak stanovnika veći od 100000.

Član 102.

Izbori se vrše putem lista, a na osnovu srazmernog predstavništva uz primenu d'Ontovog sistema. Bliže odredbe o izboru poslanika u Narodnu skupštinu utvrđuju se posebnim zakonom.

Član 103.

Poslanici se biraju na četiri godine. U slučaju rata, neposredne ratne opasnosti ili vanrednog stanja, mandat poslanika se produžava dok takvo stanje traje.

Mandat poslanika počinje da teče od prve, konstitutivne sednice Narodne skupštine. Izbori za novu Skupštinu se održavaju u roku od šestdeset dana od dana kada je istekao mandat poslanika ili Skupština raspuštena.

Član 104.

Nespojiva je funkcija poslanika i funkcija određenih ovim Ustavom i zakonom.

Poslanici uživaju slobodan mandat i ne mogu biti opozvani.

Narodna skupština pregleda i utvrđuje valjanost mandata izabranih poslanika.

Član 105.

Poslanici uživaju imunitet. Oni ne mogu biti podvrgnuti odgovornosti i sankcijama zbog izraženog mišljenja ili glasanja u vršenju svoje poslaničke funkcije.

Protiv poslanika je moguće pokrenuti krivični postupak ili drugi postupak u kome se može izreći kazna zatvora, odrediti pritvor ili na drugi način lišiti slobode, izvršiti lični pretres ili kućni pretres samo na osnovu prethodnog odobrenja Narodne skupštine. Pritvor i pretres se mogu odrediti bez odobrenja Narodne skupštine ako je poslanik zatečen u vršenju krivičnog dela za koje je propisana kazna u trajanju dužem od pet godina.

Član 106.

Narodnu skupštinu saziva Kralj obavezno dva puta godišnje u njena redovna zasedanja koja traju po četiri meseca. Prvo zasedanje počinje 2. marta, a drugo zasedanje 2. septembra. Ako su naznačeni datumi neradni dani, zasedanja počinju narednog radnog dana. Drugo zasedanje ne može biti zaključeno dok se ne usvoji budžet za narednu godinu.

Član 107.

Narodna skupština se može sazvati i u vanredno zasedanje i to na zahtev Kralja, Ministarskog saveta ili jedne trećine poslanika sa unapred utvrđenim dnevnim redom.

Član 108.

Prvo redovno zasedanje otvara Kralj prestonom besedom u kojoj izlaže stanje u zemlji i upućuje svoje poruke narodu i Narodnoj skupštini.

Član 109.

Sednice Narodne skupštine saziva njen predsednik na zahtev trideset poslanika, odluke same Skupštine donete na prethodnoj sednici, Ministarskog saveta ili po sopstvenoj inicijativi.

Član 110.

Narodna skupština punovažno radi i odlučuje ako je na sednici prisutno više od polovine ukupnog broja poslanika.

Odluke se na sednici Narodne skupštine donose ako za njih glasa više od polovine prisutnih poslanika, ukoliko ovim Ustavom nije propisana druga većina.

Član 111.

Sednice Narodne skupštine su javne.

Odlukom Narodne skupštine izglasanom apsolutnom većinom od ukupnog broja poslanika može se odrediti da sednica bude zatvorena za javnost.

Član 112.

Na svojoj prvoj, konstitutivnoj sednici novoizabrana Narodna skupština bira sa četvorogodišnjim mandatom svog predsednika i dva potpredsednika koji zajedno sa predsednicima poslaničkih klubova čine Predsedništvo Narodne skupštine.

Skupština imenuje svog generalnog sekretara.

Član 113.

Narodna skupština obrazuje svoje odbore i komisije kao unutrašnja radna tela.

Narodna skupština može da obrazuje istražne komisije radi istraživanja bilo kog pitanja od javnog interesa. Svako se mora odazvati pozivu koji mu uputi istražna komisija. Zaključci istražne komisije nisu obavezni za sudove.

Član 114.

Narodna skupština samostalno donosi svoj poslovnik i utvrđuje svoj budžet.

Član 115.

Radi očuvanja reda i zaštite, u Narodnoj skupštini postoji specijalna garda koja je pod isključivom jurisdikcijom predsednika Narodne skupštine. Bez odobrenja predsednika Narodne skupštine policijski i bilo koji drugi oružani organi ne mogu stupiti u Narodnu skupštinu i njenu okolinu.

Član 116.

Narodna skupština može biti raspuštena. Raspuštanje Narodne skupštine vrši Kralj svojim ukazom na predlog predsednika Ministarskog saveta, a posle savetovanja sa predsednikom Narodne skupštine i predsednicima poslaničkih klubova.

Raspuštanje Narodne skupštine se vrši i u slučaju da se ne izabere Ministarski savet u roku predviđenim ovim Ustavom.

Ukazom kojim se Narodna skupština raspušta raspisuju se izbori za novu Narodnu skupštinu.

Narodna skupština ne može biti raspuštena u toku prvih šest i poslednja tri meseca mandata poslanika, kao ni u vreme rata, stanja neposredne ratne opasnosti ili vanrednog stanja. Predlog za raspuštanje Narodne skupštine ne može biti podnet ako je u toku postupak izglasavanja nepoverenja Ministarskom savetu.

Član 117.

Narodna skupština odlučuje o promeni Ustava Kraljevine Srbije većinom od dve trećine ukupnog broja poslanika.

Promena Ustava se vrši putem izmena i dopuna, putem amandmana ili donošenjem novog Ustava.

Član 118.

Pravom da predlože promenu Ustava raspoložu Kralj, najmanje jedna četvrtina od ukupnog broja poslanika, Ministarski savet ili najmanje 100.000 birača.

Član 119.

O promeni Ustava vodi se javna rasprava u trajanju od dva meseca.

Član 120.

Promena Ustava usvojena u Narodnoj skupštini iznosi se na referendum radi potvrde, ako to zahteva Kralj ili jedna polovina od ukupnog broja poslanika, u roku od petnaest dana od dana usvajanja promene Ustava u Narodnoj skupštini. Kralj raspisuje referendum ukazom koji premapotpisuje predsednik Narodne skupštine.

U ovom slučaju, odluka o promeni Ustava smatra se konačno usvojenom ako se na referendumu za nju izjasni više od polovine ukupnog broja birača.

Član 121.

Proglašenje promene Ustava vrši Narodna skupština na svečanoj sednici u prisustvu Kralja ili njegovog izaslanika.

Član 122.

Promena Ustava ne može da se vrši u vreme rata, neposredne ratne opasnosti ili vanrednog stanja, kao ni u vreme dok je Kralj maloletan.

Član 123.

Narodna skupština donosi zakone Kraljevine Srbije.

Pravom podnošenja predloga zakona raspolaze svaki poslanik, Ministarski savet i najmanje 30.000 birača.

Predlozi zakona se obavezno razmatraju u nadležnim odborima i u zakonodavnoj komisiji.

Narodna skupština može predlog zakona staviti na javnu raspravu.

Član 124.

Kralj ukazom potvrđuje i proglašava zakone koje usvoji Narodna skupština.

Ako Kralj odbije da potvrdi zakon u roku od petnaest dana od dana usvajanja u Skupštini, Narodna skupština može pristupiti ponovnom glasanju i ako ga usvoji apsolutnom većinom od ukupnog broja poslanika, zakon se smatra konačno usvojenim. U tom slučaju, Kralj odmah proglašava zakon.

Član 125.

Zakon usvojen u Narodnoj skupštini, a pre potvrđivanja i proglašavanja od strane Kralja, može odlukom Kralja ili odlukom Narodne skupštine izglašanom većinom od jedne četvrtine od ukupnog broja poslanika, biti iznet na referendum radi potvrde.

Smatra se da je zakon konačno usvojen ako se na referendumu za njega izjasni većina građana koji su glasali, s tim da je u glasanju učestovala većina od ukupnog broja glasača.

Zakon potvrđen na referendumu Kralj odmah proglašava.

Predmet zakonodavnog referenduma ne mogu biti zakoni koji se odnose na slobode i prava čoveka i građanina, poreski i drugi finansijski zakoni i budžet.

Član 126.

Narodna skupština glasa o poverenju kandidatu za predsednika Ministarskog saveta koga je Kralj predložio i o kandidatima za ministre koje je predložio kandidat za predsednika Ministarskog saveta.

Na sednici Narodne skupštine kandidat za predsednika Ministarskog saveta izlaže program Ministarskog saveta i predlaže listu članova Ministarskog saveta.

Ako Narodna skupština apsolutnom većinom svojih članova izglasa poverenje kandidatu za predsednika Ministarskog saveta i kandidatima za ministre koje je on predložio, Kralj ukazom imenuje predsednika i članove Ministarskog saveta. Ako se ova većina ne postigne u glasanju o tom ili drugom kandidatu za predsednika Ministarskog saveta i kandidatima za ministre u roku od 60 dana, Kralj će raspustiti Narodnu skupštinu svojim ukazom koji premapotpisuje predsednik Narodne skupštine.

Pojedinačne izmene u sastavu Ministarskog saveta se vrše na način utvrđen u prvoj rečenici prethodnog stava.

Član 127.

Narodna skupština može, na predlog najmanje 25 poslanika, da izglasa nepoverenje Ministarskom savetu ili predsedniku Ministarskog saveta. Nepoverenje se može izglasati i pojedinom ministru.

Rasprava i glasanje o nepoverenju se stavlja na dnevni red sednice Narodne skupštine trećeg dana

posle podnošenja predloga.

Nepoverenje je izglasano ako se u prilog predloga za izglasavanje nepoverenja izjasni više od polovine od ukupnog broja poslanika. U tom slučaju, Ministarski savet, predsednik Ministarskog saveta odnosno ministar, podnosi ostavku i biva razrešen funkcije. Izglasavanje nepoverenja predsedniku Ministarskog saveta povlači ostavku celog Ministarskog saveta.

Član 128.

Svaki poslanik ima pravo da Ministarskom savetu ili pojedinom ministru postavlja pitanja. Predsednik Ministarskog saveta ili pojedini ministar su dužni da na postavljeno poslaničko pitanje odgovore na istoj sednici, a najkasnije u roku od četrnaest dana.

Poslanička pitanja se mogu postavljati svakog dana kada Narodna skupština zaseda i to u trajanju od jednog sata.

Član 129.

Grupa od najmanje petnaest poslanika može da podnese Ministarskom savetu interpelaciju u vezi rada Ministarskog saveta ili pojedinog ministra na koju Ministarski savet mora da odgovori u roku od petnaest dana.

Povodom interpelacije se vodi rasprava i ako Narodna skupština prihvati odgovor Ministarskog saveta, pristupa se glasanju o prostom prelazu na dnevni red. Ako Narodna skupština ne prihvati dati odgovor, a Ministarski savet odnosno ministar ne podnese ostavku, glasa se o poverenju Ministarskom savetu, odnosno ministru.

Član 130.

Narodna skupština usvaja na kraju budžetske godine budžet za sledeću godinu. Predlog budžeta podnosi Ministarski savet i to najkasnije mesec dana pre početka sledeće budžetske godine.

Ako novi budžet ne bude usvojen do kraja tekuće godine, važnost dotadašnjeg budžeta se produžava do usvajanja novog budžeta.

Istovremeno sa predlogom budžeta, Ministarski savet podnosi Narodnoj skupštini na potvrdu završni račun.

Član 131.

Narodna skupština ratifikuje međunarodne ugovore koje Ministarski savet, po prethodnom odobrenju Kralja, zaključuje sa drugim državama i međunarodnim organizacijama.

Član 132.

Narodna skupština daje autentično tumačenje zakona; donosi opšti plan razvoja zemlje i prostorni plan, odluke, deklaracije i rezolucije.

Član 133.

Narodna skupština daje amnestiju.

Član 134.

Narodna skupština bira šest članova Vrhovnog saveta sudstva.

Narodna skupština imenuje Branioca prava građana Kraljevine Srbije.

Narodna skupština imenuje Guvernera Narodne banke Kraljevine Srbije.

Član 135.

Narodna skupština vrši i druga prava i dužnosti utvrđena ovim Ustavom i zakonima.

II Kruna

Član 136.

Kralj je šef države, simbol jedinstva srpskog naroda i svih građana kao i države, izraz njihove tradicije i jemstvo njihovog kontinuiteta.

Kralj je garant Ustavom uspostavljenih odnosa zakonodavne i izvršne vlasti i drugih subjekata i kontinuiranog ostvarivanja ustavnog poretka.

Kralj je najviši predstavnik Kraljevine Srbije u međunarodnim odnosima i jemac poštovanja ratifikovanih međunarodnih ugovora.

Član 137.

Kralj raspolaže vlastima koje su mu poverene Ustavom i zakonima donetim na osnovu Ustava.

Kralj vrši vlast u okviru Ustava i zakona.

Prilikom stupanja na presto Kralj polaže zakletvu pred Narodnom skupštinom da će poštovati i čuvati Ustav i zakone, slobode i prava čoveka i građanina, jedinstvo srpskog naroda i svih građana, nezavisnost i teritorijalni integritet države.

Član 138.

Akte koje Kralj donosi u vršenju svojih vlasti premapotpisuje predsednik Ministarskog saveta, odnosno nadležni ministar, a u Ustavu određenim slučajevima to čini predsednik Narodne skupštine. Svojim premapotpisom oni preuzimaju odgovornost za Kraljeve akte.

Član 139.

Kralj ne može biti pozvan na odgovornost, osim za akte i dela koje vrši kao privatna ličnost.

Ličnost Kralja je neprikosnovenjena.

Član 140.

Kralj:

predlaže promenu Ustava; potvrđuje i proglašava zakone;

daje prethodno odobrenje za zaključivanje međunarodnih ugovora;

raspisuje referendum u slučajevima predviđenim Ustavom;

saziva i raspušta Narodnu skupštinu i raspisuje izbore za Narodnu skupštinu u slučajevima i na način koje predviđa Ustav;

prestonom besedom otvara prvo redovno zasedanje Narodne skupštine;

predlaže iz redova parlamentarne većine kandidata za predsednika Ministarskog saveta;

imenuje i razrešava dužnosti predsednika i članove Ministarskog saveta u slučajevima određenim Ustavom;

predsedava sednicama Ministarskog saveta, bez prava glasa, kada, po pozivu predsednika Ministarskog saveta, smatra da je to korisno;

imenuje, na predlog Vrhovnog saveta sudstva, predsednika i sudije Ustavnog suda Kraljevine Srbije i donosi odluku o prestanku njihove dužnosti u slučajevima predviđenim Ustavom;

imenuje, na predlog Vrhovnog saveta sudstva, predsednika i sudije Vrhovnog suda Kraljevine Srbije i ostalih redovnih sudova, vojnih sudova, Upravnog suda, Računskog suda, kao i državne tužioce i donosi odluku o njihovom razrešenju u Ustavom određenim slučajevima;

predsedava sednicama Vrhovnog saveta sudstva bez prava glasa;

imenuje i opoziva ambasadore Kraljevine Srbije i prima akreditivna i opozivna pisma stranih diplomatskih predstavnika;

daje pomilovanja u slučajevima koje predviđa zakon;

dodeljuje odlikovanja predviđena zakonom;

proglašava, na predlog Ministarskog saveta, rat, neposrednu ratnu opasnost i vanredno stanje i zaključuje mir, a na osnovu prethodne saglasnosti Narodne skupštine; proglašava mobilizaciju i demobilizaciju na predlog Ministarskog saveta;

vrhovni je zapovednik srpske Vojske; imenuje generale i druge starešine srpske Vojske; predsedava Savetu narodne odbrane;

izdaje dozvolu za stavljanje srpske Vojske u službu Ujedinjenih Nacija i dozvolu za stacioniranje međunarodnih vojnih snaga u Kraljevini Srbiji ili za njihov prelaz preko njene teritorije, na predlog Ministarskog saveta, a po prethodnom odobrenju Narodne skupštine;

vrši i druga prava i dužnosti utvrđene Ustavom i zakonom.

Član 141.

U Kraljevini Srbiji titula Kralja pripada članovima dinastije Karađorđevića i to muškim potomcima iz zakonitog braka Kralja po redu prvorođenja.

Ako Kralj nema muškog potomstva, On će odrediti naslednika prestola iz pobočne linije u muškom potomstvu i to sa pristankom Narodne skupštine koja svoju saglasnost izglasava apsolutnom većinom glasova poslanika. U slučaju da Kralj do svoje smrti ne odredi naslednika prestola, Narodna skupština će izabrati Kralja iz dinastije Karađorđevića apsolutnom većinom glasova svojih poslanika.

Član 142.

U slučaju privremene odsutnosti Kralja ili njegove privremene sprečenosti, Kralja zastupa naslednik prestola. Ako naslednik prestola nije punoletan, ili ako je sprečen, Kralja zastupa Ministarski savet.

Član 143.

U slučaju smrti Kralja, trajne nesposobnosti da vrši kraljevsku vlast ili abdikacije Kralja, naslednik prestola, ako je punoletan, svoje stupanje na presto odmah objavljuje narodu proklamacijom i polaže zakletvu pred Narodnom skupštinom.

Ako naslednik prestola nije punoletan, kraljevsku vlast vrši Namesništvo do njegovog punoletstva. U tom slučaju, namesnici se staraju i o vaspitavanju maloletnog naslednika prestola.

Član 144.

Namesništvo čine tri lica koje bira Narodna skupština između šest kandidata koje je Kralj odredio u svom aktu, odnosno testamentu. Ako Kralj nije odredio kandidate za namesnike, listu od šest kandidata predlaže Ministarski savet.

Za namesnike može biti izabran građanin Kraljevine Srbije sa navršениh četrdeset godina života.

Mandat izabranih namesnika traje do stupanja na presto budućeg Kralja.

Namesnici polažu zakletvu pred Narodnom skupštinom da će poštovati i čuvati Ustav i zakone, slobode i prava čoveka i građanina, jedinstvo srpskog naroda i svih građana, nezavisnost i teritorijalni integritet države, kao i da će biti verni Kruni.

Član 145.

Kralj propisuje Statut kojim se uređuju odnosi u Kraljevskom domu.

Zakonom se određuju članovi Kraljevskog doma. Narodna skupština usvaja ovaj zakon apsolutnom većinom glasova svojih poslanika.

Civilna lista Kralja utvrđuje se zakonom izglasanim apsolutnom većinom poslanika Skupštine.

Član 146.

Kralj obrazuje Krunski savet kao savetodavno telo pri Kruni. Članove Krunskog saveta imenuje Kralj sa doživotnim mandatom.

III. Ministarski savet

Član 147.

Ministarski savet vodi unutrašnju i spoljnu politiku Kraljevine Srbije, rukovodi civilnom i vojnom upravom i odbranom zemlje i vrši druge poslove utvrđene Ustavom i zakonom.

Ministarski savet je generalno ovlašćen da donosi uredbe za izvršavanje zakona. U vreme ratnog stanja, neposredne ratne opasnosti ili vanrednog stanja, Ministarski savet može da donosi uredbe sa zakonskom snagom. Ove uredbe Ministarski savet ovlašćen je da donosi samo ako Narodna skupština nije u mogućnosti da se sastane, s tim da prethodno sasluša mišljenje predsednika Narodne skupštine. Uredbe sa zakonskom snagom moraju biti podnete na potvrdu Narodnoj skupštini čim ona bude u mogućnosti da održi sednicu.

Član 148.

Ministarski savet čine predsednik Ministarskog saveta, potpredsednici i ministri. Pre stupanja na dužnost oni polažu zakletvu pred Narodnom skupštinom.

Član 149.

Članovi Ministarskog saveta ne mogu biti u isto vreme poslanici, članovi oblasnih i lokalnih skupština, niti vršiti bilo koju drugu javnu funkciju, profesionalnu ili privrednu delatnost.

Pripadnici Kraljevskog doma ne mogu biti članovi Ministarskog saveta.

Pre stupanja na dužnost, članovi Ministarskog saveta daju izjavu o svom materijalnom stanju.

Član 150.

Predsednik Ministarskog saveta rukovodi radom Ministarskog saveta, usklađuje rad ministara i predsedava sednicama Saveta.

Član 151.

Članovi Ministarskog saveta imaju pravo pristupa u Narodnu skupštinu i moraju biti saslušani na sednicama Skupštine i njenih tela. Narodna skupština i njeni odbori i komisije mogu zahtevati prisustvo članova Ministarskog saveta na njihovim sednicama.

Član 152.

Predsednik i članovi Ministarskog saveta su solidarno i pojedinačno odgovorni za svoj rad i rad Ministarskog saveta pred Narodnom skupštinom.

Član 153.

Kralj i Narodna skupština mogu da optuže predsednika Ministarskog saveta i ministre za povredu Ustava i zakona koje oni učine u vršenju svoje dužnosti. Optužba se podnosi Ustavnom sudu koji je nadležan da sudi. Kralj ne može da pomiluje osuđenog predsednika odnosno člana Ministarskog saveta bez pristanka Narodne skupštine.

Član 154.

Predsednik Ministarskog saveta i ministri imaju pravo da podnesu ostavku na svoju dužnost. Ostavka predsednika povlači ostavku celog Ministarskog saveta.

Ministarski savet obavezno podnosi ostavku svaki put kada se izabere nova Narodna skupština.

Predsednik Ministarskog saveta, posle rasprave u Ministarskom savetu, može da postavi pitanje poverenja Ministarskom savetu pred Narodnom skupštinom.

Član 155.

Ministarski savet kome je prestala funkcija iz bilo kog razloga nastavlja da vrši svoju dužnost do imenovanja novog Ministarskog saveta.

O Ministarskom savetu donosi se poseban zakon.

IV. Ustavni sud

Član 156.

Ustavni sud Kraljevine Srbije štiti i obezbeđuje ustavnost i zakonitost u skladu sa Ustavom.

Član 157.

Ustavni sud odlučuje:

a) o saglasnosti zakona sa Ustavom i ratifikovanim međunarodnim ugovorima koji se odnose na osnovne slobode i prava čoveka i građanina; o saglasnosti ratifikovanih međunarodnih ugovora sa Ustavom; o saglasnosti podzakonskih normativnih akata sa Ustavom, zakonima i ratifikovanim međunarodnim ugovorima, o saglasnosti oblasnih i opštinskih odnosno gradskih statuta sa Ustavom i zakonima;

b) o ustavnim žalbama zbog povrede pojedinačnim pravnim aktima ili radnjom Ustavom zajemčenih sloboda i prava čoveka i građanina;

v) o saglasnosti opštih akata političkih stranaka i udruženja građana sa Ustavom, zakonima i ratifikovanim međunarodnim ugovorima; o zabrani rada političkih stranaka i udruženja građana;

g) o sukobu nadležnosti između sudova i upravnih i drugih državnih organa, između države i oblasti, odnosno jedinica lokalne samouprave i između oblasti, odnosno između jedinica lokalne samouprave;

d) o zakonitosti izbora poslanika Narodne skupštine i oblasnih skupština, kao i predstavnika u skupštinama jedinica lokalne samouprave;

đ) o zakonitosti sprovođenja referenduma;

e) o optužbama protiv predsednika i članova Ministarskog saveta za povredu Ustava i zakona koje učine u vršenju svoje funkcije.

Član 158.

Postupak pred Ustavnim sudom pokreću nadležni državni organi, kao i građani i pravna lica čije pravo ili interes su povređeni aktom čija se ustavnost i zakonitost osporava.

Svako ima pravo na inicijativu za pokretanje postupka pred Ustavnim sudom.

Ustavni sud može i na sopstvenu inicijativu da pokrene postupak.

Član 159.

Ustavni sud donosi odluke većinom glasova sudija.

Odluke Ustavnog suda su opšteobavezne i izvršne i nisu podložne bilo kakvoj žalbi.

Odluke Ustavnog suda se objavljuju u službenom glasilu i danom objavljivanja počinje njihovo dejstvo.

Član 160.

Ustavni sud može u toku postupka, a pre donošenja odluke, da naredi obustavljanje izvršenja pojedinačnog akta ili radnje koji je donet, odnosno koja je započeta na osnovu akta čija ustavnost ili zakonitost je predmet ispitivanja, ako bi njihovim izvršenjem mogle da nastupe štetne posledice koje se ne bi mogle otkloniti.

Član 161.

Ustavni sud Kraljevine Srbije čine predsednik i osam sudija koje imenuje Kralj na predlog Vrhovnog saveta sudstva na period od devet godina, s tim što se svake treće godine vrši imenovanje jedne trećine sudija. Sudije ne mogu biti ponovo imenovane.

Sudije Ustavnog suda se imenuju iz reda pravničke struke, i to aktivnih ili penzionisanih sudija Vrhovnog suda i članova drugih najviših organa sudstva i državnog tužilaštva, redovnih profesora pravnih predmeta na Univerzitetu, kao i advokata sa najmanje dvadeset godina prakse.

Pre stupanja na dužnost predsednik i sudije Ustavnog suda polažu zakletvu pred Kraljem.

Član 162.

Sudije Ustavnog suda ne mogu da vrše poslaničku ili drugu javnu funkciju, odnosno bilo kakvu profesionalnu delatnost, niti biti članovi političkih stranaka.

Član 163.

Sudije Ustavnog suda su nezavisni u vršenju svoje funkcije.

Sudiji Ustavnog suda može da prestane mandat pre isteka devetogodišnjeg perioda protiv njegove volje samo ako je osuđen za učinjeno krivično delo ili je trajno izgubio sposobnost za vršenje funkcije sudije Ustavnog suda. Odluku o prestanku sudijske funkcije donosi Kralj na predlog Vrhovnog saveta sudstva.

Sudije Ustavnog suda uživaju imunitet kao i poslanici. O njihovom imunitetu odlučuje sam Sud.

Član 164.

O Ustavnom sudu Kraljevine Srbije se donosi poseban zakon.

V. Sudstvo i državno tužilaštvo

Član 165.

Sudsku vlast vrše sudovi. Sudovi su nezavisni i u izricanju pravde potčinjeni su samo Ustavu, zakonu i ratifikovanim međunarodnim ugovorima. Sudije ne mogu biti pozvane na odgovornost zbog mišljenja izraženog u toku postupka donošenja sudske odluke.

Sudovi donose presude u ime Kralja. Presude sudova su obavezne.

Član 166.

Sudije imenuje Kralj na predlog Vrhovnog saveta sudstva.

Član 167.

Sudije se imenuju doživotno. Oni ne mogu biti otpušteni iz službe niti lišeni svog zvanja. Njihova dužnost prestaje kada sami podnesu ostavku ili ispune uslove za starosnu penziju.

Sudije mogu biti razrešeni dužnosti i protiv njihove volje samo u slučaju učinjenog krivičnog dela, nesavesnog ili nestručnog vršenja svoje sudijske dužnosti ili gubitka radne sposobnosti. Odluku o razrešenju

dužnosti sudije donosi Kralj na predlog Vrhovnog saveta sudstva.

Član 168.

Sudija ne može biti protiv svoje volje premešten, niti upućen na drugu dužnost.

Član 169.

Funkcija sudije je nespojiva sa bilo kojom političkom i javnom funkcijom ili profesionalnom delatnošću. Sudije ne mogu biti članovi političkih stranaka.

Član 170.

Sud sudi u veću od najmanje tri člana, a u zakonom predviđenim predmetima od manje važnosti sudi sudija pojedinac. U slučajevima koje predviđa zakon u suđenju učestvuju i građani porotnici.

Član 171.

Rasprave u sudu su javne, osim u zakonom predviđenim slučajevima.

Član 172.

Sudovi imaju poseban i nezavisan budžet. Sudska policija se nalazi pod sudskom vlasti.

Član 173.

Za vršenje sudske vlasti obrazuju se sudovi koji sude u građanskim, krivičnim i privrednim sporovima.

Sudovi se osnivaju kao opštinski, oblasni i Vrhovni sud Kraljevine Srbije, a postoje i Upravni sud Kraljevine Srbije i Računski sud Kraljevine Srbije. Vojni sudovi se obrazuju u Vojsci Kraljevine Srbije za suđenje za krivična dela koja učine vojna lica i druga lica u slučajevima predviđenim zakonom.

O svim ovim sudovima se donose posebni zakoni.

Član 174.

Vrhovni sud Kraljevine Srbije je najviši redovni sud u Kraljevini. On odlučuje o redovnim i vanrednim pravnim sredstvima, obezbeđuje jedinstvenu primenu zakona od strane sudova i vrši druge poslove utvrđene zakonom.

Vrhovni sud čine predsednik i četrnaest sudija imenovani na devet godina, s tim da mogu biti ponovo imenovani. Sudije imaju imunitet kao i poslanici. O njemu odlučuje sam Sud.

Član 175.

Upravni sud Kraljevine Srbije sudi u predmetima ocene zakonitosti upravnih akata i vrši druge poslove određene zakonom. Njegove odluke su konačne i izvršne.

Upravni sud čine predsednik i šest sudija imenovani na devet godina, s tim da mogu ponovo biti imenovani. Sudije uživaju imunitet kao i poslanici. O imunitetu odlučuje sam Sud.

Član 176.

Računski sud Kraljevine Srbije sudi u sporovima koji se odnose na račune svih državnih organa, vrši nadzor nad izvršavanjem budžeta u Kraljevini Srbiji i druge poslove određene zakonom.

Računski sud čine predsednik i šest sudija imenovani na devet godina, s tim da mogu ponovo biti imenovani. Sudije uživaju imunitet kao i poslanici. O njihovom imunitetu odlučuje Sud.

Član 177.

Državno tužilaštvo vrši krivično gonjenje i preduzima zakonom određene mere i pravna sredstva radi zaštite ustavnosti i zakonitosti.

Član 178.

Državno tužilaštvo čine opštinska tužilaštva, oblasna tužilaštva i Državno tužilaštvo Kraljevine Srbije. U Vojsci Kraljevine Srbije postoji vojno tužilaštvo.

Član 179.

Državnog tužioca Kraljevine Srbije i ostale državne tužioce imenuje Kralj na predlog Vrhovnog saveta sudstva.

Načelo stalnosti i nepokretnosti sudija, kao i načelo nespojivosti sudijske funkcije sa drugim funkcijama, važe i za državne tužioce.

Član 180.

U radu državnog tužilaštva se primenjuje načelo hijerarhije.

O državnom tužilaštvu se donosi poseban zakon.

Član 181.

Vrhovni savet sudstva predlaže Kralju imenovanje predsednika i sudija Ustavnog suda i svih drugih sudova, svih državnih tužilaca, kao i prestanak njihove funkcije, odnosno njihovo razrešenje u Ustavom predviđenim slučajevima.

Vrhovni savet sudstva imenuje građane porotnike.

Vrhovni savet sudstva daje svoje mišljenje o pitanjima koja se odnose na status sudija i državnih tužilaca.

Član 182.

Vrhovni savet sudstva čine predsednici Ustavnog suda, Vrhovnog suda, Vrhovnog vojnog suda, Upravnog suda, Računskog suda, a zatim Državni tužilac Kraljevine Srbije, predsednik Advokatske komore Kraljevine Srbije i ministar pravde, po položaju, šest profesora prava koje iz reda svojih članova izaberu pravni fakulteti i šest članova koje izabere Narodna skupština iz reda vrhunskih pravnih stručnjaka.

Mandat izabranih članova traje pet godina s tim da mogu ponovo biti birani.

Član 183.

O Vrhovnom savetu sudstva se donosi poseban zakon.

VI. Branilac prava građana

Član 184.

Branilac prava građana je visoki poverenik Narodne skupštine, odnosno oblasnih skupština.

Branioce prava građana imenuju odgovarajuće skupštine, iz reda vrhunskih pravnih stručnjaka sa osmogodišnjim mandatom, s tim da mogu ponovo biti imenovani.

Odredbe Ustava koje se odnose na imunitet sudija Vrhovnog suda i načelo nespojivosti sudijske funkcije sa drugim funkcijama, važe i za branioca prava građana.

Član 185.

U cilju zaštite sloboda i prava branilac prava građana vrši nadzor nad primenom zakona od strane organa uprave, sudova i drugih državnih organa i organizacija koje vrše javna ovlašćenja i ceni zakonitost i celishodnost njihovih akata. On ima pravo da prisustvuje njihovim sednicama, da dobija na uvid zapisnike i druga obaveštenja o njihovom radu, kao i sva druga potrebna dokumenta.

Član 186.

Branilac prava građana je ovlašćen da traži od odgovarajućih organa i organizacija da otklone uočene povrede zakona i necelishodnosti, da pokreće upravne, sudske i ustavno-sudske sporove, da traži pokretanje disciplinskog ili krivičnog postupka protiv onih koji svojim nezakonitim i necelishodnim aktima su povredili slobode i prava čoveka i građanina.

Član 187.

Branilac prava građana deluje po sopstvenoj inicijativi ili na zahtev građana.

Branilac prava građana obaveštava javnost o svom radu, a jedanput godišnje podnosi izveštaj Narodnoj skupštini, odnosno oblasnoj skupštini.

O braniocu prava građana donosi se poseban zakon.

Č E T V R T I D E O O B L A S N A A U T O N O M I J A

Član 188.

Zajemčuje se autonomija oblasti. Ona se zasniva na Ustavu i ostvaruje u okviru Ustava. Autonomijom oblasti ne mogu se narušavati suverena prava Kraljevine Srbije.

Član 189.

Oblasti su autonomne političko-teritorijalne jedinice koje predstavljaju zajednice opština i građana. Postoje sledeće oblasti: Bačka oblast, Banatska oblast, Sremska oblast, Beogradska oblast, Podrinjsko-posavska oblast, Zlatiborska oblast, Šumadijska oblast, Raška oblast, Podunavsko-timočka oblast, Južnomoravska oblast, Kosovska oblast i Metohijska oblast. Ukidanje, spajanje i obrazovanje novih oblasti se vrši Ustavom.

Član 190.

Granice oblasti se utvrđuju zakonom koji Narodna skupština usvaja apsolutnom većinom glasova svojih poslanika. Inicijativu za promenu granica mogu pokrenuti zainteresovane oblasti kao i pogranične opštine. Narodna skupština je dužna da razmotri inicijative i mišljenja zainteresovanih oblasti i opština.

Član 191.

Oblasti imaju svojstvo pravnog lica. Osnovni akt oblasti je oblasni statut. On mora biti u saglasnosti sa Ustavom i zakonima Kraljevine. Oblasni statut donosi skupština oblasti apsolutnom većinom glasova svojih članova. Pre stupanja na snagu oblasni statut potvrđuje Narodna skupština apsolutnom većinom glasova svojih poslanika.

Član 192.

Nadležnost oblasti obuhvata:
obrazovanje i uređivanje oblasnih organa vlasti i upravljanja poslovima od oblasnog interesa;
planiranje i organizovanje funkcionisanja i razvoja industrije, poljoprivrede, stočarstva, šumarstva, lova i ribolova, turizma, ugostiteljstva, urbanizma i stanovanja od oblasnog značaja;
staranje o vodovodu, putevima, saobraćaju, melioraciji i navodnjavanju na teritoriji oblasti;
staranje o razvoju zanatstva;
staranje o izvođenju javnih radova u oblasti;
organizovanje i staranje o radu zdravstvene i socijalne službe, školstva i obrazovanja, kulturnih ustanova i sporta;
staranje o životnoj sredini;
utvrđivanje izvora prihoda;
upravljanje oblasnom imovinom;
staranje o ostvarivanju lokalne samouprave na teritoriji oblasti;
izvršavanje zakona i drugih normativnih akata Kraljevine Srbije kada je na to ovlašćena, donošenje akata za izvršavanje zakona i drugih normativnih akata Kraljevine Srbije kada je tim zakonima i aktima ovlašćena;
organizovanje oblasne policije.

Član 193.

U nadležnost oblasti mogu se zakonom preneti i drugi poslovi iz korpusa nadležnosti Kraljevine i obezbediti finansijska sredstva za vršenje tih poslova.

Član 194.

Zajemčena je finansijska autonomija oblasti u obliku i u granicama utvrđenim Ustavom i zakonima. Oblasti utvrđuju sopstvene poreze, takse i prireze i raspolazu prihodima od sopstvene imovine. Oblasima pripada zakonom određen procenat od pojedinih državnih poreza kao i deo drugih državnih prihoda. Pod zakonom određenim uslovima oblasti mogu dobijati i sredstva iz fonda za kreditiranje nedovoljno razvijenih oblasti koji se obrazuje pri Ministarskom savetu Kraljevine Srbije. Ovaj fond se nalazi pod nadzorom Ministarskog saveta i Računskog suda.

Član 195.

Oblasti imaju svoj budžet koji usvaja oblasna skupština.

Član 196.

Organizaciju vlasti oblasti čine: skupština oblasti, savet oblasti i oblasni organi uprave. Predsednik skupštine oblasti je predsednik oblasti.

O pitanjima od interesa za oblast mogu odlučivati građani neposredno putem referendumu i narodne inicijative.

Član 197.

Skupština oblasti je jednodomno predstavničko telo čije članove biraju građani oblasti putem opšteg, jednakog, neposrednog i tajnog prava glasa na osnovu srazmernog predstavljanja.

Mandat poslanika traje četiri godine. Oni ne mogu biti poslanici Narodne skupštine niti članovi opštinskih skupština, kao ni članovi saveta oblasti i funkcioneri državnih organa Kraljevine Srbije.

Član 198.

Predsednika skupštine oblasti iz reda svojih članova bira sama skupština. Za svoj rad odgovara skupštini oblasti.

Član 199.

Skupština oblasti donosi statut oblasti, normativna akta (odluke i druge) radi regulisanja najvažnijih pitanja i odnosa u oblasti, budžet oblasti i završni račun, vrši plansku funkciju, vrši izbor i imenovanje organa u oblasti i njihovo razrešenje, raspisuje oblasni referendum, vrši i druge poslove koji su Ustavom, zakonima i statutom stavljani u njenu nadležnost.

Član 200.

Savet oblasti je izvršni organ skupštine oblasti kome je poverena izvršna funkcija. Predsednika i članove saveta oblasti bira i razrešava skupština oblasti kojoj individualno i solidarno odgovoraju.

Pri savetu oblasti se obrazuju oblasni organi uprave čije starešine na predlog saveta imenuje skupština oblasti.

Član 201.

Autonomija oblasti uživa ustavno-sudsku, sudsku i svaku drugu zaštitu.

Skupština oblasti i predsednik oblasti imaju pravo da pokrenu postupak pred Ustavnim sudom za ocenu ustavnosti zakona i ustavnosti i zakonitosti podzakonskih normativnih akata državnih organa ako smatraju da narušavaju autonomiju oblasti.

Skupština oblasti, predsednik oblasti i savet oblasti mogu da pokrenu postupak pred Upravnim sudom za ocenu zakonitosti upravnih akata državnih organa i organizacija koje vrše javna ovlašćenja kojima se narušava autonomija, kao i pred Računskim sudom i pred svim redovnim sudovima radi zaštite autonomije i autonomnih prava oblasti.

Član 202.

Nadležni organi Kraljevine Srbije imaju pravo da pred Ustavnim sudom pokrenu postupak za ocenu ustavnosti i zakonitosti statuta i normativnih akata koje donose organi oblasti.

Protiv upravnih akata organa oblasti aože se pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom, a za ocenu zakonitosti njihovih finansijskih akata nadležan je Računski sud.

Član 203.

U slučajevima da svojim aktima ili delovanjem, odnosno nedelovanjem, krše Ustav i zakon i grubo narušavaju interese Kraljevine Srbije kao celine ili lokalne samouprave i građana na svojoj teritoriji, Narodna skupština može, na predlog Ministarskog saveta da raspusti skupštinu oblasti ili da opozove predsednika oblasti, a Ministarski savet da razreši funkcije savet oblasti. Skupština oblasti tada mora biti izabrana u roku od dva meseca, a predsednik oblasti i savet oblasti u roku od sledećih trideset dana.

Član 204.

U slučajevima navedenim u prethodnom članu, ako situacija to zahteva, Narodna skupština, Ministarski savet odnosno nadležni ministar, mogu doneti odgovarajuće akte ili preduzeti odgovarajuće mere koje će važiti dok nadležni organi oblasti ne donesu svoja akta, odnosno ne preduzmu mere iz kruga svoje nadležnosti.

P E T I D E O

LOKALNA SAMOUPRAVA

Član 205.

Zajemčuje se lokalna samouprava u opštinama. Gradovi predstavljaju posebnu zajednicu opština na području grada.

Jedinice lokalne samouprave imaju svojstvo pravnog lica.

Osnovni akt opštine i grada je statut koji apsolutnom većinom donosi skupština opštine, odnosno grada. Pre stupanja na snagu statut potvrđuje skupština oblasti apsolutnom većinom glasova svojih članova.

Član 206.

Opštine se obrazuju i njihove granice utvrđuju zakonom. Promeni granica opštine mora da prethodi sprovođenje savetodavnog referenduma.

Opštinu čini jedno veće ili nekoliko manjih naselja.

Član 207.

U opštini se ostvaruju sve funkcije vlasti i upravljanja koji Ustavom i zakonom nisu utvrđeni kao nadležnost Kraljevine Srbije, oblasti ili grada, a naročito:

planiranje razvoja opštine u svim oblastima; upravljanje imovinom u svojini opštine; uređivanje načina korišćenja građevinskog zemljišta i poslovnog prostora; uređivanje i staranje o stambenoj izgradnji; uređivanje načina korišćenja poljoprivrednog zemljišta i drugog zemljišta van naselja; staranje o izgradnji, održavanju i korišćenju ulica u naselju i lokalnih puteva, kao i javnih objekata na teritoriji opštine; uređivanje i obezbeđivanje komunalnih delatnosti, a posebno u pogledu snabdevanja vodom, obezbeđenja grejanja, održavanja čistoće, obezbeđenja javnog prevoza, obezbeđenja snabdevanja i sl.; obezbeđivanje potreba građana u oblasti zdravstva i socijalne zaštite, prosvete i kulture, sporta i dr., i staranje o radu lokalnih ustanova u ovim oblastima; staranje o razvoju lokalnog turizma, ugostiteljstva, zanatstva, trgovine; staranje o zaštiti životne sredine.

U nadležnost opštine mogu biti preneti i drugi poslovi koji su od interesa za opštinu, a za čije vršenje su organi Kraljevine Srbije dužni da obezbede finansijska sredstva.

Član 208.

Organi Kraljevine Srbije i oblasti su dužni da konsultuju opštine u vršenju svojih nadležnosti koje mogu biti od interesa za opštinu. Opštine su dužne da izraze svoje mišljenje o tim pitanjima.

Član 209.

Za vršenje svojih nadležnosti opštini stoje na raspolaganju sopstveni izvori prihoda u vidu lokalnih poreza i taksi i sl. koje ona, u granicama utvrđenim zakonom, samostalno utvrđuje ili koji su utvrđeni zakonom i kojima slobodno raspolaze, kao i prihodi koji potiču iz državnog budžeta ili posebnih fondova utvrđenih zakonom. Po pravilu, finansijska sredstva koja se prenose opštini nemaju namenski karakter.

Opština ima svoj budžet koji usvaja skupština opštine.

Član 210.

Građani u okviru lokalne samouprave vrše vlast i upravljaju zajedničkim poslovima preko svojih predstavnika u skupštinama opština i neposredno putem referenduma, narodne inicijative, zborova građana i drugih oblika neposredne i poluneposredne demokratije.

Član 211.

Opština organizuje opštinske organe i službe u skladu sa Ustavom i zakonom i upravlja opštinskom policijom.

Član 212.

Skupštinu opštine biraju građani na osnovu opšteg, jednakog i neposrednog prava glasa tajnim glasanjem na period od četiri godine, uz primenu principa srazmernog predstavljanja. Članovi skupštine opštine ne mogu biti poslanici Narodne skupštine, skupštine oblasti niti funkcioneri državnih organa Kraljevine Srbije i oblasti.

U nadležnost skupštine opštine spada naročito: donošenje statuta opštine, normativnih akata kojima reguliše najvažnija pitanja i odnose u opštini, budžeta i završnog računa, planova za razvoj, izbor i imenovanje organa u opštini i njihovo razrešenje, raspisivanje referenduma u opštini, kao i drugi poslovi utvrđeni statutom opštine i zakonima.

Član 213.

Predsednik opštine predstavlja opštinu. On je istovremeno i predsednik skupštine opštine koja ga bira iz svojih redova za period od četiri godine.

Član 214.

Savet opštine je izvršni organ skupštine opštine. Članovi saveta opštine ne mogu biti članovi skupštine opštine. Predsednika i članove saveta opštine bira i razrešava skupština opštine. Pri savetu opštine se obrazuju lokalni organi uprave čije čelnike imenuje skupština opštine.

Član 215.

Skupština opštine i predsednik opštine imaju pravo da pokrenu postupak: pred Ustavnim sudom za ocenu ustavnosti zakona i ustavnosti i zakonitosti podzakonskih normativnih akata državnih organa za koje smatraju da narušavaju prava opštine i ostvarivanje lokalne samouprave; pred Upravnim sudom za ocenu zakonitosti upravnih akata državnih organa i organizacija koje vrše javna ovlašćenja a kojima se vređaju prava opštine; pred Računskim sudom i pred svim redovnim sudovima radi zaštite svojih interesa i lokalne samouprave.

Član 216.

Nadležni organi oblasti i Kraljevine Srbije imaju pravo da pred Ustavnim sudom pokrenu postupak za ocenu ustavnosti i zakonitosti statuta i drugih normativnih akata koje donose organi opštine. Tim pravom raspolažu i organi grada u odnosu na statute i druge normativne akte organa opština koje se nalaze na teritoriji grada.

Protiv upravnih akata organa opštine može se pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom. Za ocenu zakonitosti finansijskih akata organa opštine nadležan je Računski sud.

Član 217.

Na predlog saveta oblasti skupština oblasti može da razmatra stanje u opštini čiji organi krše Ustav, zakone i akte organa oblasti i koji svojim aktima i delovanjem, odnosno nedelovanjem, grubo narušavaju interese građana na teritoriji opštine, i da prema njima preduzme mere utvrđene zakonom, uključujući i razrešenje, odnosno raspuštanje.

Član 218.

Odredbe Ustava koje se odnose na opštine važe i za gradove. O lokalnoj samoupravi se donosi poseban zakon.

Š E S T I D E O EKONOMIJA I FINANSIJE

Član 219.

Sloboda tržišta i privređivanja su temelj narodne privrede u Kraljevini Srbiji. Svi subjekti na tržištu su ravnopravni i imaju jednak pravni položaj. Uslovi privređivanja su za sve jednaki. Monopoli i nelojalna konkurencija su zabranjeni. Zaštita potrošača je zajemčena.

Član 220.

Jemči se pravo svojine. Svojina obavezuje. Ona se koristi na dobro društva i pojedinca. Svojina je javna, privatna i zadružna.

Član 221.

Javna svojina pripada državi, oblastima, opštinama i gradovima. Prirodna bogatstva i dobra u opštoj upotrebi su javna svojina.

Predmeti javne svojine se ne mogu otuđiti. Samo pod uslovima određenim zakonom predmeti u javnoj svojini se izuzetno, ako to zahteva opštedruštveni interes, mogu dati na korišćenje.

Član 222.

Privatna svojina je nepovrediva. Ona ne može biti oduzeta ili ograničena osim u opštedruštvenom interesu utvrđenom zakonom. Eksproprijacija privatne svojine može izuzetno biti izvršena i to u slučajevima predviđenim zakonom, a uz naknadu u visini tržišne vrednosti.

Član 223.

Pravo svojine i sloboda privređivanja mogu se zakonom ograničiti u slučajevima velikih elementarnih nepogoda, ratnog stanja i neposredne ratne opasnosti dok takva stanja traju.

Član 224.

Zemljište je nacionalno bogatstvo koje uživa posebnu zaštitu države. Upotreba poljoprivrednog zemljišta u druge svrhe se izuzetno može dopustiti pod uslovima i iz razloga koje utvrđuje zakon.

Član 225.

Strana lica mogu da obavljaju privrednu ili drugu delatnost pod uslovima i u granicama koje odredi zakon. Oni mogu da stiču pravo svojine pod uslovima koje utvrdi zakon.

Član 226.

Svojina i rad su osnov za upravljanje, odnosno za učešće u odlučivanju.

Član 227.

Država pruža podršku razvoju zadrugarstva. Zadruge su samostalne i počivaju na dobrovoljnosti.

Član 228.

Budžet imaju Kraljevina Srbija, oblasti, opštine i gradovi i njega čine prihodi i rashodi koji se utvrđuju zakonom, odnosno aktima oblasti, opština i gradova na osnovu zakona. Nadzor nad izvršavanjem budžeta vrši Računski sud.

Član 229.

Zakonom se utvrđuju porezi, takse i svi drugi prihodi budžeta Kraljevine Srbije. U granicama utvrđenim zakonom i na osnovu zakona, oblasti, opštine i gradovi mogu utvrđivati i ubirati lokalne poreze, takse i prireze.

Član 230.

Novčana jedinica u Kraljevini Srbiji je dinar.

Član 231.

Narodna banka Kraljevine Srbije je centralna banka u državi, odgovorna za emisiju novca i za stabilnost dinara, za monetarnu politiku i opštu likvidnost plaćanja.